

Nowy wuknjenski srědk: serbski Lingufino – pleńčatko

Milenka Rječyna

Klanka Lingufino wuwabja mjez doroscenyimi zwjetša posměwk, ručež jej mjezwoči hladaja. Džěci reaguja skerje spontanje: „Ow, je tón šikwany.“ Abo: „Tajkej rjanej wócce.“ Su-li wosebje zmužite a zahorjene, praja: „Prošu, směm ja klanku měć?“

Wuknjenski srědk za nawuknjenje řečow je na natwar emocionalneho poměra k wužiwarjej wjazany. To bě w diskusiji na fachowej konferency „Dyrbimy řečec“, Serbskeho šulskeho towarstwa (SŠT) a Domo-winy loni nazymu w Smochčanskim kubłanišću swjateho Bena tema diskusijnego koła. Wučerka Budyskeje Serbskeje fachoweje šule za socialnistwo Leńka Thomasowa bě rozmyslowała a měniła, zo je „emocionalna zwjazanosć aspekt, kotryž drje tajkale klanka posrědkować njemóže. Runje džěćo wuknje z toho, zo něchtó z nim direktnje řeči, zo so jemu wobsahi z pomocu mimiki a gestiki posrědkuja.“

Drježdžanske předewzaće Linguwerk tzwr, kotrež je pleńčatko Lingufino wuwio, ma hinaše dopóznaća. Sobudžětačerka Kathrin Eisenhaber, staraca so wo wuwowanje wobsahow nowych produktow pola Linguwerk, na mjenowanej konferency zwěsći: „Serbski Lingufino bu we wjacorych džěćacych dnjowych přebywanišćach testowany. Džěćom je so poskitk jara spodobał, wone su sej wjele z klanku hrajkali. Tež, hdyž je w pěstowarni dosć hary a žiwjenja, je wšitko fungowało.“ Lingufino, a to wučinja jeho

jónkrótnosć, je po cyłym swěće přerjona wuknjenska hrajka z řečnym spóznanjom, a to bjez zwiska k internetej. Na awtomatiskim resp. mašinelnym spóznanju řeče so hižo wot lěta 1960 slědzi.

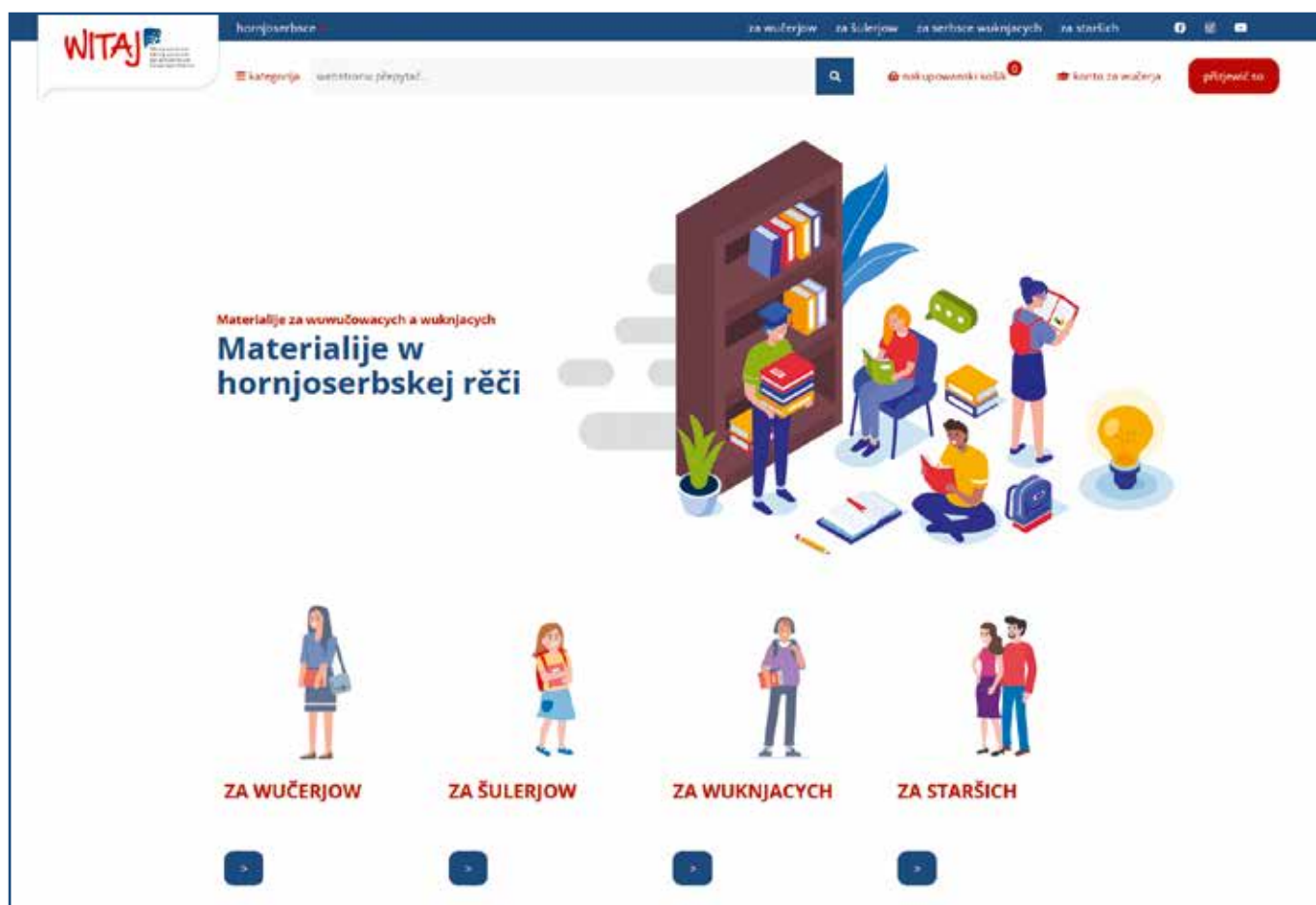
Mějićel předewzaća Linguwerk, Rico Petrick, pochadzacy z Wochoz, rozjasnjuje: „Naša ideja běše wot všeho spočatka, w našim předewzaću džětać na hrajkach a řečnej technologii. Linguwerk je jedne z něhdže třoch němskich předewzacow, kotrež so z tutym wobłukom zaběra.“ Z toho čerpa serbski Lingufino, w kotrymž je runja němsce, jendželsce a japanske řečacej klance techniske a pedagogisko-didaktiske wuwice zwjazane. Jeničce za wuwice němsce řečaceho modela je Linguwerk něhdže jedyn milion eurow inwestował. Pedagogiska nowostka hry je, zo su wuknjenske připady dospołnje wólne, a to z 256 wariacijemi. To žana kniha a tež CD njezamóže.

Mjez tymi, kotřiž produkt wužiwaja, su serbske a serbsčinu wuknjacy šulerjo w Slepom a Radworju, předewšěm pak w džěćacych dnjowych přebywanišćach nošerjow kaž SŠT a Miłočanskeho Křescansko-socialneho kubłanskeho skutka. Dale wužiwaja ju němskorěčni kubłacy, kotřiž serbsčinu wuknu, na přikład w pěstowarni „Krabat“ w Čornym Chołmcu, kotraž je w nošerstwje Džětaćerskeho dobroćelstwa „Łužica“ Wojerecy. Loni, kónc nowembra, je Michał Cyž, kiž bě wuwil wosebity naprašnik za pilotowy projekt „serbski Lingufino“, zeběrał měnjenja a pokiwy dotalnych wužiwarjow. „Zasadnje wjace hač 80 procentow z nich su měnjenja, zo je serbski Lingufino dobry srědk za nawuknjenje hornjoserbsčiny resp. za zaběru z tutej řeču“, Michał Cyž zwuraznja, „wuslědky ewaluacije maja wowliwować dalše pokročowanje projekta“. Předewzaće Linguwerk je poskićiło, wuknjenski srědk tež w delnjoserbskej řeči wuwic a produkować. Tamniši zarjad Załožby za serbski lud bě kónc zašeho lěta z Budyšina wo tym zhonił. Tuchwilu jeho sobudžětačerjo pruwaja, hač a z kotrymi napravami hodžať so delnjoserbski Lingufino produkować. Nimo toho

budže trjeba, na hornjoserbskej wersiji dale džětać. Projekt „serbski Lingufino“ nastorčiła je Załožba za serbski lud, hłownje starať je so wo njón jeje něhdyši sobudžětaćer Michał Cyž, kiž je jón dale jako skutkowacy w SŠT přewodzał. Fachowcy załožby běchu w lěće 2015 počeli wo zakładnje trěbnych poskitkach na digitalnym polu w serbskej rěči rozmyslować. „W lěće 2018, na přenjej konferency wo strukturnej změnje w Złym Komorowje, sym rysowať přenju wiziju wo tym, wjetše technologie zeserbšćić, štož su spóznawanje rěče, awtomatiski přetožk ze serbšćiny do jedneje druheje rěče a nawopak kaž tež funkcija předčitanja“, tak direktor załožby Jan Budar w Smochćicach rozložowaše. „Na to smy rjekli,

zo by derje było, jelizo móhli tutu rěčnu technologiju wužiwać tež za džěci.“ W lěće 2020 je załožba tuž počala z předewzaćom Linguwerk wo serbskej wersiji Lingufino jednać, kotraž nětko předleži. Serbsce rěčaca kłanka wobkneži něhdže 70 interakcijow, štož je wo wjele wjace, hač na přikład pos rozumi. To rěka, zo wona hižo dosć wobšěrnje z wužiwarjom komunicuje. Serbske aplikacije, to rěka wobtuki, su: spěwać, hodać, wokable wuknyć, zuby rjedzić, so modlić, sportować a rejować kaž tež dyrdomdejska hra. Za serbšćinu wuknjacych su do němskorěčnych dialogow serbske zapřijeća a sady, kaž na přikład witanje, ličby a barby, zaplećene, kotřež pomhaja serbsku rěč nawuknyć a skrućić.

<https://materialien.sorbischlernen.de>

Přidatne materialije za wučerjow

Na tutej internetowej stronje nadeńdu wučerjo a wučerki přidatne, wučbu wudospoňjace materialije a srědky. Wone hodža so jara rozdźělne při přiswojenju serbskeje rěče we wučbje zasadzić a šěrja na lóštne a zajimawe wašnje wědu wo Serbach, serbskich stawiznach a serbskej kulturje. Su to w přnim rjedže zynkonošaki, wideja, zběrki materialijow a mapy, přiručki za wučerjow a wšelake hry. Předstajeny material móžeće sej w Rěčnym centrumje WITAJ skazać a kupić. Maće-li prašenja, přispomnjenja abo namjety, wobročće so prošu w RCW na wotrjad wuwowanje rěče/pedagogika.